

CZU 821.135.1.09-31=135.1

AȘA A FOST SĂ FIE – UN ROMAN CE „NU POATE LUA VREODATĂ AMINTIRILE”

Vitalie RĂILEANU,
critic literar

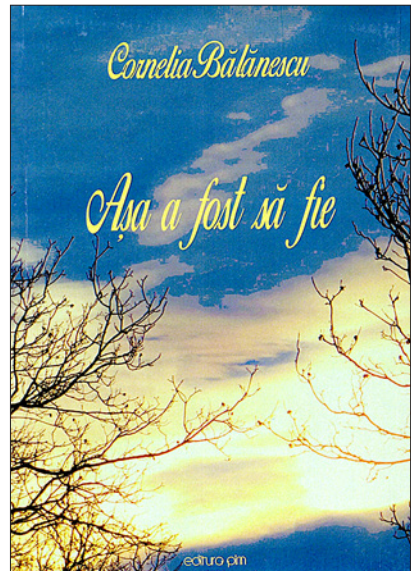
Să spunem un mare adevăr: cititorul din stânga Prutului demult aștepta un roman care ar fi vorbit din culisele timpului despre destinul multora ce au trecut prin calvarul de până la 1989, dar și după...

Romanul Corneliei Bălănescu *Așa a fost să fie* (Iași, PIM, 2022, ediția a 2-a, revăzută și adăugită) e scris cu sentimentul că autoarea participă la nașterea unei lumi noi, cu promisiunea de a reda adevărul trecutului, dar și cu scopul de a urmări metamorfozele prezente și viitoare ale personajelor descrise în cuprins. Autoarea a beneficiat, cum și e firesc, de experiența trăită, fiind în preajma evenimentelor, cât și cunoscându-i pe protagoniști.

Ambiția de a realiza o deosebită frescă socială vine dintr-o vocație selectă, cât și din tendința de a aborda un subiect simptomatic – adevărul istoric.

Reușita romanului Corneliei Bălănescu rezidă și din argumentul autoarei: „O poveste de viață, în care un suflet maculat de nedreptate ajunge la liman într-o lume ostilă, cu firave licăriri de normalitate”. Trăiești aieva tristețile și bucuriile Anei, căreia viața i-a răpit mai mult decât i-a dăruit. Zi de zi, ea încearcă din răspuțeri să se regăsească pe sine, după tentative disperate de a evada din trecutul învăluit în negura deznădejdi.

Ocupându-se de soarta personajelor din cuprinsul romanului său, Cornelia Bălănescu redă, prin structură, în fond, romanul așa-zis realist-socialist, dar ironic, bineînțeles. Absolutizat atât în elogiu, cât și în defăimare, evaluarea lui (a romanului, sic!) se face în funcție de ineditul temei și de substratul ideologic, în primul caz, și în al doilea – în relație cu soarta (destinul) personajelor.

Ana e protagonista romanului de atmosferă, al evenimentului, al sorții unui om simplu, al unui mediu istoric, al unei transformări: „Nimic și nimeni nu ne poate lua vreodată amintirile. Când ți-e lumea mai dragă, trecutul dureros te învăluie în mantia-i tristă și apăsătoare; încerci să-l alungi, dar se reazăază obsesiv peste gândurile obosite de atâta tristețe, ducându-te în locurile în care ți-a fost greu sau lângă cine te-a rănit. Bucuriile parcă nici n-au fost, au rămas suspendate între ieri și azi, parcă neîndrăznind să stea în calea tristeții. Plânsul te mai eliberează din menghina deznădejzii și sapă adânc în obrazul umezit de atâtea și atâtea lacrimi amare. Încerci să găsești răspunsuri și-ți revine obsesiva întrebare: de ce a trebuit să se întâmple astfel? De ce tocmai mie? De ce? De ce?.. Așa își spunea în gând doctorița Ana Anghelin, așteptând să se facă dimineața, să uite, să nu se mai întoarcă niciodată cu gândul în trecut, la zilele și nopțile de zbucium, deznădejde și disperare”.

Celelalte personaje alcătuiesc o galerie de portrete umane care trec printr-o *stilizare*, printr-o reprezentare aluziv alegorică, am zice noi. Literar însă toți ilustrează/descriu niște principii. Nu sunt, în fapt, personaje problematice, pentru că nu ei pun probleme realității, dar acționează într-un scenariu pe un decor excepțional alcătuit de autoare. Protagonistii nu au drame particulare, ci doar abilitatea de a aplica regulile unui cod implacabil. Romanescului i se substituie descrierea, senzaționalul reportericesc.

Prozatoarea va fi trăit dureros soarta personajelor sale, din moment ce simte nevoia să pătrundă până în mici detalii în redarea acestei drame: „Nimic și nimeni însă nu-i va putea lua vreodată amintirile”.

Cornelia Bălănescu este o naratoare sobră, înzestrată sub raportul observației sufletului simplu cu simpatie pentru eroii săi, ba chiar cu acea caldă umanitate care pornește dintr-o viziune superioară a vieții și care o caracterizează, atentă la transformările sociale și morale ineluctabile, capabilă să arunce peste seismele istoriei un val de *poezie* autentică a timpului ireversibil.

Romanul *Așa a fost să fie* anunță o scriitoare veritabilă a literaturii noastre de azi.